

פרשת וילך

וחרה אפי בו ביום ההוא וגו' הלוא על כי אין אלוקי בקרבי מצאוני הרעות האלה. ואנוכי הסתר אסתיר פני מהם (יז, יח)

ולכאורה לאחר שהתוודה ואמר שאין אלוקי בקרבו מדוע יסתיר ה' את פניו ממנו. עוד צריך להבין מדוע נאמר 'על כי אין אלוהי בקרבי' ולא 'על כי אין אלוהי עמדי'.

ונראה לבאר כדלהלן, דהנה מצינו בגמ' (שבת פח, א) 'א"ר אבדימי בר חמא בר חסא מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית, ואמר להם' אם אתם מקבלים התורה מוטב, ואם לאו שם תהא קבורתכם, א"ר אחא בר יעקב מכאן מודעא רבה לאורייתא' ופירש"י 'מודעא רבה שאם יזמינם לדין למה לא קיימתם מה שקיבלתם עליכם, יש להם תשובה שקבלוה באונס'.

והק' המהרד"ך (בית יז חדר יג) דהאי' בגמ' (נדרים כז, ב) דבנדרי אונס, דוקא אם אומר בליבו היום אף שמוציא בשפתיו סתם ה' נדרי אונס, דאע"ג דבכל מקום אמר דדברים שבלב אינן דברים, מ"מ באונסא שאני, אך אם לא הרהר בליבו היום נדרו קיים.

ולכאורה מדוע אצל עם ישראל נחשב כנדרי אונסים, והלוא לא הרהרו בליבם היום.

ותי' המהרד"ך דדוקא התם בנדרי בעי' שיהרהר בליבו היום כיון דאיירי התם באונס ואינו יודע מה מהרהר בליבו, אבל קבלת התורה היתה ע"י הקב"ה והוא בוחן כליות ולב ויודע מחשבות האדם, וא"כ אף על מחשבות ליבם היו אנוסים ע"פ הדיבור, ולכן אף שלא הרהרו בליבם היום שפיר נחשב כנדרי אונס.

אמנם כ"ז בכל התורה, אבל בע"ז כיון שאף בני נח נצטוו ע"כ א"כ לא יועיל טענת מודעא.

עפ"ז יש לפרש את הכתוב, דביום ההוא יאמר מדוע מצאוני הרעות האלה והלוא יש לי טענת אונס, וע"כ יאמר 'על כי אין אלוק בקרבי', דח"ו אינו יודע מחשבות שבלב ולכן לא מהני' האונס כיון שהיה צורך להרהר בלב היום, דהוי דומיא דאנס.

לזה אמר הכתוב דאפי' כדבריו 'אנוכי הסתר אסתיר וגו' כי פנה אל אלהים אחרים', ובע"ז בכל מקרה ליכא טענת אונס.

(פרשת דרכים דרוש כ"ב)

ובאופן אחר אפשר ליישב ע"פ מאי דאיתא בגמ' (מגילה יב, א) 'שאלו תלמידיו את רבי שמעון בן יוחאי מפני מה נתחייבו שונאיהן של ישראל שבאותו הדור כליה, אמר להם אימרו אתם, אמרו לו מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע, אמר להם א"כ שבשושן יהרגו שבכל העולם כולו אל יהרגו, אמרו לו אמור אתה, אמר להם מפני שהשתחוו לצלם'. ובגמ' (חולין קלט, ב) 'אסתר מן התורה מנין ואנוכי הסתר אסתיר'.

מכך יש לנו לפרש, דאף הפסוקים דלפנינו רמזו לזה, והכוונה היא דביום ההוא אומר בתמיהה 'על כי אין אלוק בקרבי מצאוני הרעות האלה', כלומר וכי בגלל מה שיש בקרבי דהיינו שנהניתי מסעודות של אותו רשע, ולא קיימתי את המצוות התלויות בקרבים, וכי ע"כ מצאוני הרעות האלה והלוא עבירה קלה היא.

על כך עונה לו התורה 'ואנוכי הסתר אסתיר וגו' כי פנה אל אלהים אחרים', דזה שפנו לע"ז והשתחוו לצלם זהו הגורם להסתר פנים.

פרשת וילך

מקור: פנינים יקרים